

Handläggare
Magnus Rönn
Telefon: 08-508 31 580**Till**
Kulturnämnden
2014-12-09
Nr 6

Remissvar angående förslag till detaljplan för Timotejen 19 & 28 i stadsdelen Västberga

Förslag till beslut

1. Avslå den del av planen som innebär rivning av laboratoriebyggnaden, kontorsbyggnadens norra flygel och matsalsbyggnadens andra etapp, samt den föreslagna omgestaltningen av kontorsbyggnadens gårdsfasader och matsalsbyggnadens glasfasad mot sydost.
2. Begära att detaljplaneförslaget omarbetas så att den nya bebyggelsen norr om kontorsbyggnaden ges en mer tillbakadragen position .

Sammanfattning

Detaljplanen syftar till att möjliggöra omvandling från industri och kontor till bostäder med inslag av verksamheter, hotell och handel. Totalt innehåller förslaget ca 1050 lägenheter. Bebyggelsen är tät och varierar i höjd från 2 till 24 våningar. LM Ericssons fd kontorsbyggnad omvandlas till lägenheter och ett flertal nya byggnader uppförs inom området.

Kulturförvaltningen anser att en utveckling av området är möjlig, och ser mycket positivt på ambitionen att uppnå en hög arkitektonisk kvalitet som stämmer överens med de höga kulturhistoriska värden som finns inom området. Förvaltningen ser också positivt på att påbyggnaden på kontorshuset och rivningen av den södra flygeln har utgått ur förslaget, samt att delar av den ursprungliga markplaneringen bevaras.

Förslaget innebär rivning av blåmarkerad bebyggelse, bl a laboratoriebyggnaden samt delar av kontorshuset och matsalen från ursprungsanläggningen som uppfördes i två etapper mellan 1966 och 1974. Åtgärderna innebär förvanskande ingrepp i LM Ericssons ursprungsanläggning. Kulturförvaltningen avstyrker den del av planen som innebär rivning av hela och delar av ursprungliga byggnader. Förvaltningen anser vidare att gestaltningen av kontorsbyggnadens gårdsfasader bör arbetas om

samt att ny bebyggelse norr om kontorsbyggnaden bör få en mer tillbakadragen position.

Berit Svedberg
Kulturdirektör

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

Underlag för beslut

Detaljplan för Timotejen 19 & 28 m.fl. i stadsdelen Västberga, SDp 2013-08755. Handlingarna kan läsas i sin helhet på www.stockholm.se/detaljplaner

UTLÅTANDE

Ärendet/Remissen

Detaljplanen har remitterats från Stadsbyggnadskontoret till Stadsmuseet för svar senast den 19 december 2014.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Stadsmuseets kulturmiljöenhet.

Detaljplanen

Detaljplanens syfte är att möjliggöra omvandling från industri och kontor till bostäder med inslag av verksamheter, hotell och handel. Totalt innehåller förslaget ca 1050 lägenheter, tre förskolor, handel, kontor, lokaler för verksamheter och en sopsuganläggning.

Bebyggelsen är tät och varierar i höjd från 2 till 24 våningar. De enskilda byggnaderna utformas med terrassindragningar. I byggnadernas bottenvåningar möjliggörs verksamhetslokaler/handel. I den fd matsalsbyggnaden föreslås en handelslokal som planeras innehålla en livsmedelsbutik.

LM Ericssons fd kontorsbyggnad omvandlas till lägenheter och ett flertal nya byggnader uppförs inom området.

Förslaget innebär rivning av bebyggelse som är blåmarkerad på Stadsmuseets klassificeringskarta, bl a laboratoriebyggnaden samt delar av kontorshuset och matsalen från ursprungsanläggningen som uppfördes i två etapper mellan 1966

och 1974. Förslaget innebär även rivning av AEG:s fabriksbyggnad från 1942.

Anläggningen från söder 1973. Bild ur "LM-Ericssons Tellusanläggning i Västberga, Antikvarisk förundersökning och analys av känslighet/tålighet", upprättad av Nyréns arkitektkontor.

Befintlig bebyggelse och kulturhistoriska värden

Inom fastigheten Timotejen 19 ligger LM Ericssons monumentala kontorskomplex uppfört efter ritningar från Anders Berg arkitektkontor AB. Symbolbyggnaden, som uppfördes i två etapper mellan 1966 och 1974, har en lång enhetlig fasad mot E4:an och karakteriseras av ett strikt vertikalt formspråk skapat genom tätt placerade, smala lisener i brunt tegel varvade med bröstningar av blå aluminiumplåtar. Sammanbyggda med kontorsbyggnaden är laboratoriebyggnaden och matsalsbyggnaden, även de med hög arkitektonisk verkshöjd. Laboratoriebyggnaden med karakteristisk blå aluminiumplåtfasad och glasade utanpåliggande trapphus bidrar väsentligt till anläggningens arkitektur. Matsalsbyggnaden, som är en låg kontrast till den övriga bebyggelsen, har också den fasader av blå aluminiumplåt samt av betong. Fasaden mot sydväst har sicksackmotiv med fasadlivförskjutningar. Inom fastigheten finns också AEG:s fabriksbyggnad från 1942, som övertogs av LM Ericsson på 1950-talet. Byggnadens tegelfasader samspelar med tegelbyggnaderna på andra sidan Tellusborgsvägen. Fastigheten som helhet bedöms vara av synnerligen stort kulturhistoriskt värde, blåmarkerad på klassificeringskartan.

Anläggningen från väster. Närmast i bild syns det fd AEG-huset. Uppe till vänster syns laboratoriebyggnaden med blå fasader och glasade utanpåliggande trapphus, i mitten kontorsbyggnaden och nere till höger syns del av matsalsbyggnaden. Bild ur "LM-Ericssons Tellusanläggning i Västberga, Antikvarisk förundersökning och analys av känslighet/tåligheter", upprättad av Nyréns arkitektkontor.

Anläggningen har som helhet stora industrihistoriska värden som en bevarad del av Västberga industriområde och som gott exempel på en storskalig kontors- och laboratorieanläggning från 1960- och -70-talet. Det monumentala läget vid E4:an tillför stora miljöskapande värden och anläggningen fungerar som ett viktigt landmärke vid infarten till Stockholm.

Inom fastigheten Timotejen 28 finns ett parkeringshus uppfört av LM Ericsson 1971-74. Byggnaden har ett visst kulturhistoriskt värde (gul markering på klassificeringskartan).

Laboratoriebyggnaden till vänster och kontorsbyggnaden till höger. Bild ur "Reviderad kulturhistorisk konsekvensanalys av om- och nybyggnadsförslag", upprättad av Nyréns arkitektkontor.

Ärendets tidigare hantering

Nyréns genomförde 2012 en antikvarisk förundersökning och beskrivning av byggnadernas känslighet/tålighet för förändringar. Efter att ett gestaltungsförslag upprättats beskrev Nyréns de kulturhistoriska konsekvenserna av förslaget i en rapport 2013-06-11. Gestaltungsförslaget och rapporten ingick i remissen avseende behovsbedömning 2013.

Stadsmuseet påtalade i sitt remissvar att förslaget skulle innebära en förvanskning av bebyggelsens kulturhistoriska värden. Detta gäller framför allt förslaget till omfattande rivningar av blåmarkerad bebyggelse såsom laboratoriebyggnaden, del av matsalen och de två flyglarna mot gården. Stadsmuseet delade därmed de synpunkter som framkommit i Nyréns konsekvensbeskrivning 2013-06-11. Stadsmuseet påtalade också att "Den borgliknande karaktären mot Södertäljevägen, byggnadens takavslutning mot himlen och fasaduttrycket, så typiskt för sin tid och så fullständigt genomfört i sitt läge vid motorvägen, ska bestämt värnas". Stadsmuseet invände därmed mot föreslagen påbyggnad på kontorshuset.

Stadsmuseet påtalade också att "Frågan om gårdsmiljöns karaktär och fasadernas starka arkitektoniska uttryck i relation till eventuella (franska) balkonger bör detta diskuteras vidare med antikvarisk medverkan".

Stadsmuseet påtalade avseende laboratoriebyggnaden med fasader av blå aluminiumplåt och höga våningshöjder att ”Den har ur kulturhistorisk synvinkel en stor betydelse för avläsningen av anläggningens funktioner och platsens historia”.

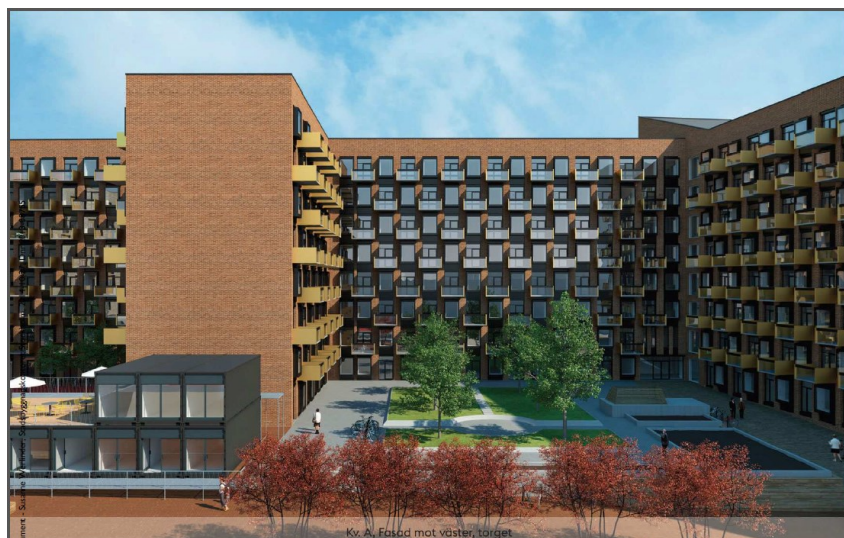
Stadsmuseet påtalade vidare att: ”Bebyggelsens befintliga kulturhistoriska värden ska beaktas och tas tillvara som en resurs på bästa möjliga sätt i områdets fortsatta utveckling. Detta innebär att rivningar av byggnader, byggnadsdelar och interiörer bör inskränkas till ett minimum och utmaningen ligga i att återanvända dessa resurser ekonomiskt och varsamt. Utgångspunkten i projektet bör följaktligen också vara att särpräglad och ursprunglig markutformning från 1960- och 1970-talet bevaras”. Stadsmuseet påtalade också att en antikvariskt sakkunnig bör ingå i det fortsatta projektet.

Föreliggande förslag

Inför det nuvarande förslaget till detaljplan har gestaltningen omarbetas en del och Nyréns har upprättat en ny reviderad kulturhistorisk konsekvensbeskrivning 2014-10-13.

Kontorsbyggnaden

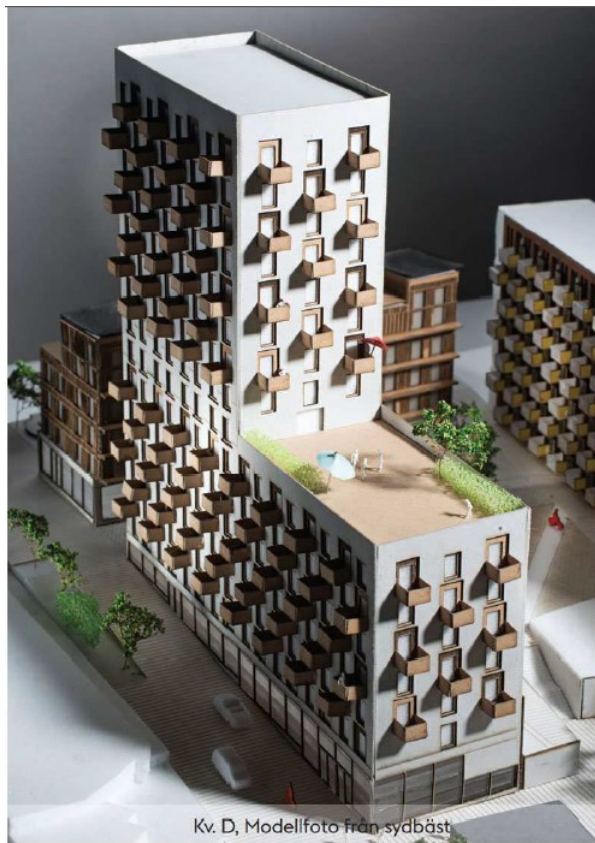
Förslaget innebär att en av kontorsbyggnadens flyglar rivs. Den obrutna karakteristiska tegelgaveln mot norr byggs för av en länkbyggnad i fyra våningar samt ett nytt hus i 16 våningar. Gårdsfasaderna omgestaltas med breddade fönsteraxlar med utskjutande balkonger och utskjutande fönsterpartier.

Föreslagen gestaltning av kontorsbyggnadens gårdsfasader. Bild ur illustrationsbilaga upprättad av Stadsbyggnadskontoret.

Laboratoriebyggnaden

Laboratoriebyggnaden med sina karakteristiska fasader och glasade trapphus rivs enligt förslaget. I dess läge föreslås bebyggelse i upp till 16 våningar.

Bebyggelse som föreslås ersätta laboratoriebyggnaden. Bild ur illustrationsbilaga upprättad av Stadsbyggnadskontoret.

Matsalsbyggnaden

Matsalsbyggnadens glasade fasad mot sydost ändras och för ses med blinderingar samt lastkaj och skärmtak. Etapp 2 av matsalsbyggnaden, med karakteristiska fasader av blå aluminiumplåt, rivs och ersätts av ett avtrappande hus i 12 våningar.

Matsalsbyggnadens glasfasad samt del av parkområde. Bild ur "Reviderad kulturhistorisk konsekvensanalys av om- och nybyggnadsförslag", upprättad av Nyréns arkitektkontor.

Markbehandling

Ursprunglig parkmark mot sydost ändras till hårdgjord lastzon och vändplan. En av innergårdarnas ursprungliga gestaltning behålls delvis.

AEG-huset

Det fd AEG-huset rivs och ersätts med ny bebyggelse. Byggnaderna placeras runt en innergård och får upp till 16 våningar.

Timotejen 28

Parkeringshuset rivs och ersätts med ny bebyggelse i upp till 24 våningar.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen ser positivt på att påbyggnaden på kontorshuset har utgått ur det reviderade förslaget, att en av gårdsflyglarna bevaras samt att delar av den ursprungliga markplaneringen bevaras. Kulturförvaltningen ser också positivt på ambitionen att uppnå en hög arkitektonisk kvalitet som stämmer överens med de höga kulturhistoriska värden som finns inom området.

Kulturförvaltningen delar i stort de synpunkter som beskrivs i Nyréns reviderade konsekvensbeskrivning, men har dock ytterligare ett antal invändningar mot förslaget.

Kulturförvaltningen anser att ambitionen att ”utveckla området genom att bevara och utveckla kulturhistoriska kvalitéer” faller platt med nuvarande förslag, då stora delar av de kulturhistoriska kvalitéer som idag finns utplånas genom omfattande rivningar och förvanskande omgestaltning. Om föreliggande förslag skulle komma att genomföras så innebär det att anläggningen ej längre kommer kunna läsas som en före detta industri- och verksamhetsmiljö.

Kulturförvaltningen avslår den del av planen som innebär rivning av laboratoriebyggnaden, kontorsbyggnadens norra flygel och matsalsbyggnadens andra etapp, samt den föreslagna omgestaltningen av kontorsbyggnadens gårdsfasader och matsalsbyggnadens glasfasad mot sydost.

Gårdsfasadernas breddade fönsteraxlar och de utskjutande fönsterpartierna och balkongerna innebär att tegelfasadernas smäckra vertikalitet utplånas. Förslaget förrycker det arkitektoniska formspråket, vilket kulturförvaltningen bedömer vara en förvanskning.

Matsalsbyggnaden med park är en viktig del av anläggningens ursprungliga gestaltning, i det synliga läget mot E4:an. Omgestaltningen av matsalsbyggnadens glasparti samt parkmarken intill innebär förvanskande åtgärder.

Kulturförvaltningen kan acceptera en rivning av AEG-huset, men skulle föredra ett mer hållbart förhållningssätt med bevarande och återanvändande av befintlig byggnad.

Kulturförvaltningen anser att matsals-, laboratorie- och kontorsbyggnaderna bör förses med mer utvecklade skyddsbestämmelser som starkare skyddar byggnaderna från påbyggnader, fasadförändringar, utbyte av fasadmaterial och förvanskning. Kulturförvaltningen deltar gärna i en fortsatt diskussion angående urformning av skyddsbestämmelser.

Kontorsbyggnaden gestaltades med en helt sluten tegelgavel mot norr, väl synlig från motorvägen när man färdas söderut. Den föreslagna nybebyggelsen på norra delen av Timotejen 19 samt på Timotejen 28, kommer med sin volym, sin höjd och sitt framskjutna läge, i kombination med den föreslagna 4-våningars länkbyggnaden, att utplåna denna vy, samt konkurrera med kontorshusets dominans mot E4:an. Kulturförvaltningen anser att tegelgaveln bör förbli synlig i landskapet samt att

kontorsbyggnadens dominans bör bibehållas. Förslaget bör därför omarbetas så att den nya bebyggelsen ges en mer tillbakadragen position, samt att länkbyggnaden utgår eller minskas ned och dras tillbaka.

Kulturförvaltningen anser att fortsatt utveckling av projektet bör ske i samarbete med en antikvariskt sakkunnig. De höga befintliga kulturhistoriska värdena ska värnas och tas till vara som en resurs. Rivningar bör inskränkas till ett minimum och utmaningen ligga i att återanvända dessa värden på ett varsamt och hållbart sätt. Detta yttrande och slutsatserna i Nyréns förundersökning och konsekvensbeskrivningar bör användas som utgångspunkt i det fortsatta arbetet.

Bilaga

Plankarta